

TILBAGETOG I GRØNLAND

Planerne om nedlæggelse af Station Nord kommenteres i pressen

Hofchef, ambassadør *Ebbe Munch* har i *Weekend-Avisen* skrevet om situationen i Nordøst-Grønland. Det hedder i artiklen bl. a.:

Er Danmark ved at afskrive sig Nordgrønland? Er forskningsaktiviteten i jordens nordligste land-område ved at glide Danmark af hænde?

Det drejer sig om et geografisk område på størrelse med Frankrig, hvor Danmark i dette århundrede hidtil har hævdet sin internationale placering tilsvarende andre nationers udforskning af Antarktis.

Spørgsmålet er blevet højaktuelt ved regeringens beslutning om at nedlægge Station Nord fra og med den 1. juli i år.

Det skal gerne indrømmes, at beslutningen om Station Nords nedlæggelse ikke er noget panik-indfald som følge af kulegravningsudvalgets indblanding. Det er nemlig rigtigt, at der gentagne gange i de senere år har været diskussion om stationens fremtid, herunder det danske flyvevåbens indsats på disse nordlige breddegrader og den overalt i arktiske egne anerkendte aktivitet, som »Sirius«-slædepatruljen udøver.

Alligevel er opgivelsen af Station Nord kommet som en overraskelse. Beslutningens rækkevidde er stort set gået over hovedet på befolkningen, hvor nær-debatten om den materielle fremtid tegner hverdagen.

Rækkevidden er den, at såfremt der ikke etableres en ny indfaldsport til Nordgrønland, vil der ikke være adgang til denne del af riget mellem Danmarkshavn (77. N. på Østkysten) og Thule på Vestkysten. Der vil ikke som hidtil være nogen fast dansk beboelse i dette vidtstrakte geografiske område til hævde af dansk suverænitæt, og kæden af de videnskabelige aktiviteter, der hidtil er udført fra Station Nord, vil ikke kunne videreføres.

Da man i slutningen af februar i år kom under vejr med, at det var alvor med Station Nords

nedlæggelse, offentliggjorde repræsentanter for de videnskabsgrene, der har udført dansk videnskabeligt arbejde i Nordgrønland, en protest mod regeringens beslutning, og den 6. marts i år indkaldte departementschefen i Ministeriet for Grønland et møde mellem forretningsudvalget for Kommissionen for videnskabelige undersøgelser i Grønland og de nævnte videnskabsmænd.

På dette møde, hvor ministeriet definitivt bekræftede, at Station Nord ville blive opgivet, forelagde Eigil Knuth en af ham udarbejdet plan for etablering af bygningsmæssige faciliteter på Kap Harald Moltke i Brønlunds Fjord, hvorfra der kunne skabes forbindelse for flybetjening, efter at Station Nord er lukket.

På Kap Harald Moltke-sletten, der ligger ca. 230 km vest for nordostrundingen og ca. 11 km fra Brønlunds hus på fjordens nordside, har der i tiden 1957-71 været foretaget ca. 50 landinger med fly af 10 forskellige typer, bl. a. C-130 (Hercules), C-124, SA-16, C-54, PBV (Catalina), Otter, Beechcraft, Cessna 205, Cessna 180 og Dornier 28.

Det har i dette område vist sig, at nedbøren er ringe, og at naturlandingspladsen på Kap Harald Moltke i modsætning til Station Nord er snebar i lange perioder. Stedet vil være særdeles velegnet som udgangspunkt for feltarbejde og byder således på bedre forudsætninger for den videnskabelige udforskning end Station Nord.

Brugen af Kap Harald Moltke som ny indfaldsport til Nordgrønland kræver dog i første række, at der opføres nogle få bygninger: radiostation, indkvartering, proviantrum, lagerplads for transitgods, bådhus, etc. (forsyninger til Brønlunds hus, der blev opført af Pearyland-ekspeditionen i 1948, skal over fjorden, hvor stationen ligger på sydsiden).

Eigil Knuth understregede på mødet den 6. marts, at et sådant fodfæste på Kap Harald

Moltke kun lod sig realisere, så længe Nords landingsbane endnu er tilgængelig og *således ikke efter 1. juli i år*. Hvis denne chance ikke udnyttes, vil man næste år hverken have Station Nord eller Kap Harald Moltke som brugbart landingssted. Ved at skabe denne indfaldsport i år vil der være mulighed for at fortsætte de videnskabelige forsøgsanlæg, som opgivelsen af Station Nord har gjort hjemløse. Dette vil også muliggøre, at de suverænitetsforpligtende opgaver kan videreføres.

Ud fra den generelle betragtning, at det ville være en national fadæse – man kunne også sige et historisk selvmål – hvis Danmark ved inaktivitet afskrev sig hele det store Nordgrønland, og ud fra det motiverede ønske om en fortsættelse af det videnskabelige arbejde i dette højarktiske område tiltrådte ministeriet og samtlige mødedeltagere Eigil Knuths nødplan.

Men, og det er et stort men, det blev samtidig meddelt Eigil Knuth, at han stort set selv måtte klare finansieringen af sommerens etableringsomkostninger – der var heller ikke statspenge til denne hastopgave.

Der er altså ikke andet for Knuth tilbage end at vinde private fonds og personer for opgavens umiddelbare løsning. Det nødvendige beløb hertil er rundt regnet 1/4 million kroner.

Den anbefaling af planen, der blev forelagt ved mødet, har bl. a. følgende underskrifter: departementschef E. Hesselbjerg, Ministeriet for Grønland, fhv. departementschef Eske Brun, formand for Kommissionen for videnskabelige undersøgelser i Grønland, overinspektør Helge Larsen, Nationalmuseet, formand for Arktisk Institut, direktør K. Ellitsgaard-Rasmussen, Grønlands Geologiske Undersøgelse, direktør, professor, dr. phil. Einar Andersen, Geodætisk Institut, professor, dr. phil. W. Dansgård, Geofysisk Institut, afdelingschef Jørgen Taagholt, Ionosfærelaboratoriet, museumsinspektør Jørgen Meldgaard, Nationalmuseet, direktør Karl Andersen, Meteorologisk Institut, afdelingsleder, lektor Børge Fristrup, Geografisk Institut, docent, dr. phil. Chr. Vibe, Zoologisk Institut.

Også Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd har senere meddelt sin anbefaling af planen.

Ambassadør Nils Svenningsen skriver om spørgsmålet:

Under overskriften »Danmark siger farvel til Nordgrønland« skrev hofchef Ebbe Munck i »Weekend-Avisen« den 24. marts en artikel, som

burde have stået på forsiden i alle landets aviser, thi den vedrører et forhold, der vedkommer os alle som nation. Munck belyser i denne artikel den situation, der vil indtræde, når Danmarks yderste udpost i det arktiske område, Station Nord på den 82. nordlige breddegrad på Grønlands nordøstlige hjørne den 1. juli 1972 nedlægges i henhold til beslutning af den danske regering. Han redegør for en nødplan, udkastet af Eigil Knuth, gående ud på, at der, såfremt nedlæggelsen af Station Nord bliver virkelighed, på Kap Harald Moltke i Brønlunds Fjord opføres nogle bygninger til radiostation, indkvartering, proviantrum etc., således at der derved etableres en ny indfaldsport til Nord-Grønland i stedet for Station Nord. Denne nødplan er, oplyses det, tiltrådt af Ministeriet for Grønland, dog med det opsigtsvækkende forbehold, at der ikke kan ventes finansiel støtte fra staten til etablering af den ny station! Det drejer sig om 250.000 kr.!

Kan den danske statsledelse virkelig forsvare at indtage en sådan holdning? Den indebærer risiko for, at den gamle station nedlægges, uden at der kommer en ny. Dette ville være ensbetydende med, at Danmark frivilligt opgiver den eneste udpost, der markerer Danmarks suverænitet i dette enorme arktiske område, og det er ikke svært at forestille sig, hvilke konsekvenser et sådant frivilligt tilbagetog vil kunne få i en usikker fremtid, med hensyn til videnskabelig forskning, udnyttelse af naturrigdomme, ja endog til muligheden for hævvelse af overhøjheden over området.

At bevare suverænitet over områder som dette kræver aktivitet. Passivitet er farlig, og når passiviteten går så langt som til en demonstrativ kontra-aktivitet ved indstilling af en gennem en årrække udøvet aktivitet, virker dette da ikke ligefrem som et incitament for andre til at drage konsekvenserne af, at Danmark ikke længere interesserer sig for området og opgiver ævred?

Vort fodfæste i Nord-Grønland må bevares, enten på den gamle station eller på en ny. Det må være en statsopgave både at etablere og at drive den pågældende station.

Den afdøde forfatter og redaktør Svend Thorsen prægede engang i en helt anden sammenhæng udtrykket »*Statsraison'en kræver aktivitet*«, et ord, som om nogetsteds har gyldighed i situationen omkring Station Nord.